

АКВАКУЛЬТУРА. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

**Ірина
Грузінська**

голова сектору
«Сільське
господарство», Офіс
ефективного
регулювання BRDO

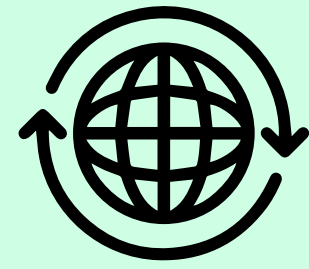

BRDO
Офіс ефективного
регулювання

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

СВІТОВА АКВАКУЛЬТУРА

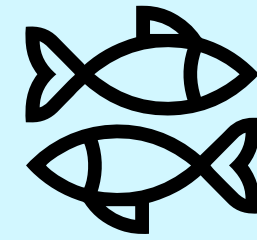

У 2021 році
глобальний ринок
аквакультури =

208,7
мільярда
\$USA

а до 2028 року,
за прогнозами,
досягне

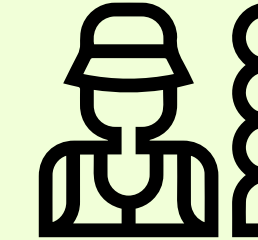
303,8
мільярда
\$USA

88 млн

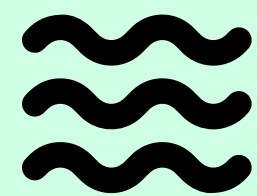
тонн продукції аквакультури в світі
було вироблено в 2020 році, в
порівнянні до якого Українське
виробництво в 18,5 тис тонн складає
всього

0,02%.

20,4 млн
робочих місць

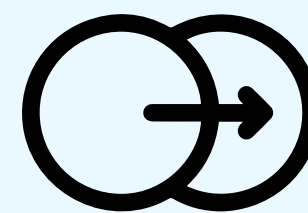
в світі забезпечила
аквакультура в 2020 році.
Для порівняння в Україні
це близько 4 тис робочих
місць (2019 рік).

Аквакультура в ЄС у 2020 році досягла

1,2 мільйона тонн
обсягу продажів

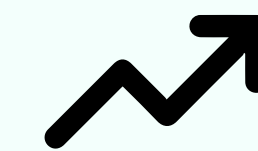
і 3,9 млрд євро обороту, здебільшого
розвинута в морських водах-**72,6 %** і
27,4 % у прісних.

Основний виклик для
світової аквакультури

“Блакитна
трансформація”

для досягнення цілей сталого
розвитку ООН.

Загальний тренд -
розвиток органічної
аквакультури
(лідери в ЄС:
Ірландія, Болгарія,
Словенія).

ДОСВІД ЄС

Стійка блакитна економіка є одним з напрямків **Європейського зеленого курсу**, який забезпечує **4,5 млн робочих місць в ЄС**.

Для підтримки блакитної економіки в ЄС створено **Європейський фонд мореплавства, рибальства та аквакультури (EMFAF)**, що діє з **2021 по 2027 рік** з бюджетом в **6,108 млрд євро** і підтримує спільну рибальську політику ЄС (CFP), морську політику ЄС.

суднобудування та ремонт

доставка та порт

блакитні біотехнології

водне господарство

блакитні технології та спостереження за океаном

аквакультура

блакитна відновлювана енергія

прибережний і морський туризм

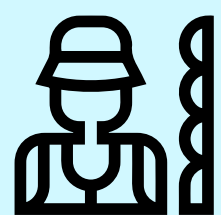
Охорона навколишнього середовища та відновлення

промисел

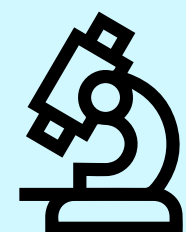
ДОСВІД ЄС

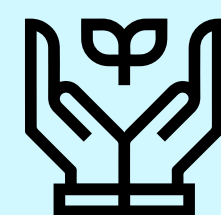
Що може фінансувати фонд:

асоціації
рибалок;
промислові та
торговельні
асоціації;

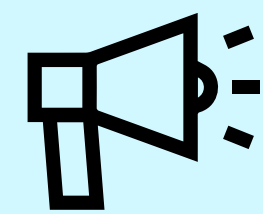
науково-дослідні
установи, наукові
консультації,
навчання та
освіту;

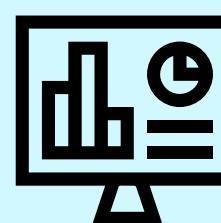
екологічні
неурядові
організації;

інноваційні та
технологічні
проекти;

просування
стійкої
аквакультури;

збір і аналіз
даних, контроль і
перевірки,
морське
спостереження.

Протягом 2021-2027
років країни ЄС на цілі
розвитку аквакультури
отримають:

 Польща **212 млн євро**
 Румунія **160 млн євро**
 Хорватія **130 млн євро**

 Італія **444 млн євро**
 Чехія **26 млн євро**
 Болгарія **51 млн євро**

 Словаччина **12,7 млн євро**
 Греція **141 млн євро**
 Словенія **16 млн євро**

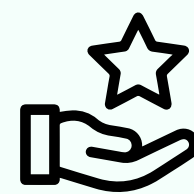
1

Суб'єкт господарювання створює заявку на дофінансування свого проекту (за формою встановленою державою) - **“інвестиційний проєкт”**.

2

Проєкт подається територіальному органу або центральному органу влади, який відповідає за реалізацію політики у сфері аквакультури. Для такого органу встановлюється розмір фонду фінансування на певний рік та можуть бути встановлені обмеження щодо вартості проєктів (наприклад не більше або не менше певної суми).

3

Кожному інвестиційному проєкту присвоюються бали за критеріями: наявність дозвільних документів (в т.ч. дозволи на будівництво, ОВД) технологічність процесів, розмір необхідних інвестицій, ефективність використання водних ресурсів.

Ще одна можливість отримати допомогу від Європейського фонду мореплавства, рибальства та аквакультури - платформа BlueInvest,

де аквакультура є одним з напрямків - 16%. Тут підприємці, інвестори, корпорації та зацікавлені сторони інновацій можуть підключитися до блакитної економіки, платформа допомагає малим і середнім підприємствам і стартапам отримати доступ до фінансування та можливостей для бізнесу.

4

Формується перелік проєктів.

5

Порядок задоволення проєктів: від тих, які набирають найбільшу кількість балів, до тих, які набрали найменшу кількість балів. У випадку наявності проєктів з однаковою кількістю балів пріоритет надається тим проєктам, що потребують меншого розміру допомоги.

6

Діяльність суб'єкта господарювання має відповідати інвестиційному проєкту протягом періоду його реалізації та **+ 5 років з моменту його закінчення.**

ЯК РЕГУЛЮЄ АКВАКУЛЬТУРУ ІСПАНІЯ

Ринок:

- Іспанія, з **береговою лінією майже 8 000 км**, має найбільшу рибну промисловість в ЄС
- В 2021 році виробництво аквакультури сягнуло **20% виробництва ЄС**
- В 2019 році по всій країні було **5262 активних об'єкти аквакультури**
- Майже **94%** іспанської аквакультури є морською тоді як решта - **6%** здійснюється у внутрішніх водах
- **Високий рівень інноваційності та наукових досліджень**

Вимоги для отримання дозволу на морську аквакультуру:

- Компанія, яка отримує дозвіл може бути виключно іспанською.
 - Подається проєкт майбутнього об'єкта аквакультури та заявка (включає план експлуатації, план будівельних робіт, розрахунок економічного ефекту, екологічні наслідки).
 - Проводяться громадські обговорення проєктів.
 - За необхідності отримується **дозвіл на будівництво**, що видається муніципальною владою.
 - Отримується екологічний дозвіл та дозвіл на скид і забір води.
 - Оформлюється концесія на зайняття загальнодоступної морської/наземної зони, що надається Міністерством навколишнього середовища.
 - **Концесії та дозволи надаються на десятирічний період**, який може бути продовжений, на прохання зацікавленої сторони, десятирічними частинами до максимум **50 років**.
- Крім того, є вимоги по проведенню санітарно-ветеринарних заходів, звітуванню, статистиці.**

Регулювання:

- Різне нормативно-правове регулювання та вимоги в рамках різних адміністративних одиниць (моніторинг навколишнього середовища, вимоги щодо надання дозволів, обов'язкове маркування коробок із продуктами, вимоги щодо здоров'я тварин), що ускладнює роботу компаній, які працюють в різних адміністративно-територіальних одиницях. **11 різних порядків** для отримання дозволу на морську аквакультуру діють в Іспанії.
- **У морській аквакультурі** процедура отримання дозволу є складною, яка в середньому може тривати **30 і 33 місяці** у прісноводній аквакультурі.
- Відсутнє Морське просторове планування для аквакультури

РЕГУЛЮВАННЯ АКВАКУЛЬТУРИ В ХОРВАТІЇ

Ринок:

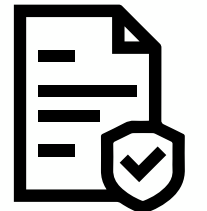
- 85% виробництва Хорватії в морських водах, 15% – у прісних
- **80% виробленої продукції** припадає на середні та великі підприємства, а **20% - на малий бізнес**
- Вартість виробництва від 78 млн євро в 2020 році зросла до 181 млн євро в 2023 **(збільшення в 1,4 рази)**
- **Зареєстровано 124 суб'єкти** господарювання більше ніж на 280 локаціях в морських водах

Стратегічне планування:

- Національний план розвитку аквакультури на період до 2027 року (NPRA 2027)
- План заходів щодо реалізації Національного плану розвитку аквакультури на період до 2024 року

Регулювання:

- **Необхідна ліцензія** Міністерства сільського господарства на здійснення аквакультури
- або Дозвіл на здійснення аквакультури у внутрішніх водах виключно для сімейних ферм
- Обов'язкова **професійна підготовка** для здійснення діяльності з аквакультури
- **Орендні відносини:** можливість оренди за конкурсом ставок що перебувають в державній власності, або ж укладення угоди про право користування внутрішніми водами, що перебувають в приватній власності
- **ОВД:** до документів на отримання ліцензії подається Рішення про прийнятність втручання в навколишнє середовище або Рішення, яким вирішено про відсутність необхідності проведення процедури ОВД
- Будівництво на водоймах здійснюється за окремими дозволами
- **Концесія** морської території **оформляється договором** за рішенням Округу/Уряду на конкурсній основі
- Обов'язкове статистичне звітування

Ринок:

- Тільки починається процес створення регулювання для вирощування молюсків в Чорному морі
- **Виробництво аквакультури** в 2021 році **впало** на 9% порівняно з 2019 роком, досягнувши 11 714 тонн
- Право власності на землю в ставкових фермах закріплено за державою, земля не може бути приватизована чи в концесії
- З 2020 року **відбувається цифровізація галузі**, вводиться система простежуваності вилову, контроль в рибоприймальних пунктах

Регулювання:

- **Реєстр суб'єктів аквакультури**, який включає всі виробничі потужності
- Ліцензія на діяльність в аквакультурі на невизначений термін видається Національним агентством рибного господарства та аквакультури
- **для її отримання необхідні:**
 - санітарно-ветеринарний дозвіл підрозділу з виробництва аквакультури
 - екологічний дозвіл
 - договір концесії/оренди/користування та інші документи, що підтверджують право власності/користування для здійснення діяльності з аквакультури

Програми фінансування:

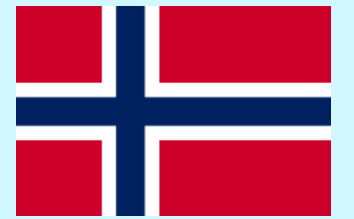

- **Оперативна програма для рибальства та морських справ на 2014-2020 рр. (ROPAM)** - із 140 проєктів, які фінансувались (приблизно 100 мільйонів євро), 107 проєктів спрямовано на розвиток/реструктуризацію/модернізацію аквакультурних ферм. **Лише 1 проєкт з 107 присвячений морській аквакультурі.**

Страховання

- **У Румунії є страхування для рибного бізнесу:** страхування риби, будівель та обладнання в аквакультурних фермах, човнів та рибальського обладнання тощо.

Характеристики ринку:

- Норвегія є найбільшим у світі виробником та експортером атлантичного лосося та райдужної форелі
- Влітку 2021 року уряд запусив стратегію розвитку узбережжя з комплексним підходом до того, як створити більш перспективні та екологічні робочі місця на узбережжі
- У 2020 році було вироблено та продано трохи менше 1,5 мільйона тонн риби, вирощеної в Норвегії, загальною вартістю близько **8 мільярдів доларів США**.
- Майже **75 % із 120** компаній є сімейними.
- Хороші результати в сфері аквакультури призвели до значних виплат від галузі податків і зборів.

В Норвегії сільськогосподарські концесії стали дуже вартісними через обмежену пропозицію нових потужностей та запровадження аукціону, як основного механізму розподілу. У 2020 році **684 мільйони доларів** надійшли з аукціонів. **80 %** цих доходів надходило до Фонду аквакультури, а решта **20 %** – державі.

З 2021 року запроваджено виробничий податок на фермерські операції, який повністю призначений для муніципалітетів аквакультури та муніципалітетів округів. **Плата становить 0,04 дол США або 4 цент за 1 кг.**

Регулювання:

- Необхідним є **дозвіл на аквакультуру**. Дозвіл дає право вирощувати певні види у визначених географічних зонах (місцях) з обмеженням обсягів виробництва, які визначаються (змінюються) в будь-який час.
- Кожен окремий дозвіл на аквакультуру обмежений «максимально дозволеною біомасою» (МТВ) (кількість кілограмів живої риби). Обсяг біомаси, який може мати компанія, залежить в основному від типу та кількості дозволів.
- **В 2023 році встановлено рентну плату в розмірі 25%** від вартості вилученої продукції, **що спрямовуватиметься муніципалітетам на розвиток прибережних територій.**

Ринок:

- Сектор аквакультури Туреччини зазнав помітного зростання на **6,2% у 2022 році, коли рівень виробництва зріс до 849 808 тонн**
- У Туреччині налічується **2139 аквакультурних ферм**, з яких 96 є інтенсивними, з річним виробництвом понад 1000 тонн
- 60%** займає морська аквакультура, а інших **40%** займає прісноводна
- Виробництво аквакультури здебільшого орієнтоване на експорт. У 2020 році вартість експорту продукції аквакультури перевищила **мільйон доларів**. Європа була основним імпортером продукції - **51%**

Регулювання:

Процедура відкриття підприємства в секторі аквакультури в Туреччині:

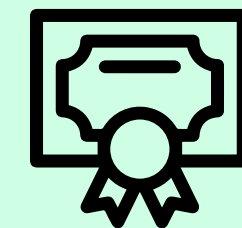
- подача заяви на заняття аквакультурою до Департаменту аквакультури (DGFA), підпорядкованого Міністерству продовольства, сільського господарства та тваринництва Туреччини;
- для того аби подати заяву необхідно затвердити проєкт рибних господарств з відповідністю вимогам ОВД (зазвичай займає від 15 днів);
- отримання попереднього дозволу **на 12 місяців**;
- далі підприємство повинно зайнятись орендою води/територією для заводу та розпочати виробництво;
- далі до Департаменту аквакультури повинна податися заява про отримання **дозволу аквакультури**. Зазвичай вся процедура отримання дозволу займає **від 1 до 2 років**.

Програми фінансування:

- Аграрний банк (Кредити на аквакультуру та рибальство) Кредитна підтримка** — є державним банком Туреччини. Реальні особи та компанії, можуть подати заявку на кредити на рибальство (аквакультура в морі, озерах, ставках; рибальство у морі та внутрішніх водах) для інвестування та експлуатації.

Грантові стимули KOSGEB

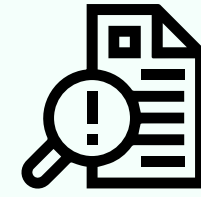
— підприємці можуть скористатися грантовими заохоченнями незалежно від виду рибальської діяльності.

ПОТОЧНА СИТУАЦІЯ В УКРАЇНІ. РЕЗУЛЬТАТИ ОПИТУВАННЯ

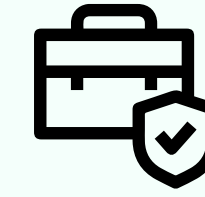
В рамках своєї діяльності BRDO працює над покращенням регуляторного поля у сфері аквакультури. В вересні було проведено опитування суб'єктів господарювання ринку, яке показало, що:

70%

учасників опитування мають проблеми пов'язані з орендними правовідносинами, потребують врегулювання питання оренди гідротехнічних споруд, землі та водойм

90%

учасників хочуть належної державної підтримки аквакультури

80%

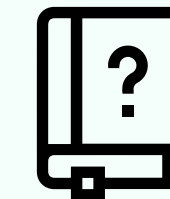
учасників вважають за необхідне прийняття інвестиційного законодавства в рибній галузі України

80%

підтримують необхідність впровадження механізму простежуваності у сфері аквакультури

95%

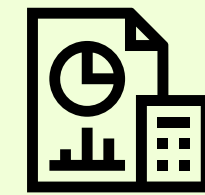
не знають про положення Європейської зеленої угоди та/або не працюють над впровадженням її положень у власному виробництві

ВИКЛИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

На сьогодні головними викликами для української аквакультури є:

Враховуючи вектор розвитку Блакитної економіки ЄС та світу, Українська аквакультура має величезний потенціал для розвитку, нарощування об'ємів виробництва продукції та виходу на міжнародні ринки.

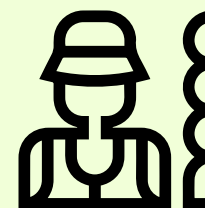
прозоре
та просте
регулювання

створення
сприятливого
інвестиційного
середовища

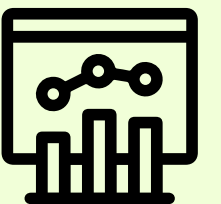
врегулювання
орендних і
земельних
відносин

створення
вітчизняної
марикультури

забезпечення
простежуваності

100% звітність та
реальна, відкрита
статистика ринку

РЕГЛАМЕНТ РАДИ (ЄС) № 1224/2009, ст. 58: Простежуваність. Всі партії продуктів рибальства та аквакультури повинні бути простежуваними на всіх етапах виробництва, перероблення та розповсюдження, від виловлення або збирання до етапу роздрібної торгівлі. Продукти рибальства та аквакультури, повинні бути належно марковані для забезпечення простежуваності кожної партії.

